

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt III. Dei opera judiciaq[ue] etiam in Fulminibus & igne, & aëre, &
reliquis iratis mundi elementis, esse laudanda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45686

Et transfero) Viam tibi daretur facultas, vt alarum adminiculo in sublimem aëris plagam volares, medianq̄, inter cœlum ac terram, regionem sortitus, conspiceres terra quidem soliditatem, maris diffusionem, fluxum fluminum, aëris amplitudinem, ignis arctam celeritatem. O felicissimum, fili, spectaculum, ô beatissimam visionem! Siquidem vno luminum motu, seriem totius mundi comprehenderes, immobilisq̄, factorem concirum, latentem quoq̄, perspicuum cerneres.

C A P V T. III.

DEI opera iudiciæ, etiam in Fulminibus, & igne & aëre, & reliquis iratis mundi elementis, esse laudanda.

Am est abundans Numinis bonitas, vt non solum in Filium ac S. Spiritum redundarit, sed etiam in creaturas, velut extra familiam, sese effuderit, hominemque condiderit, hominisque causâ, cætera omnia; vt existerent, de quibus, & in quos esset liberalis. Quod si totus mundus, hominis causâ, factus est, partes quoque mundi, hominis causâ, erunt; cælum, terra, aqua, ignis, aër. De quarum partium pulchritudine, vtilitate, ac necessitate etsi multi tractauerunt, & vel in pueros satis constat, vitium tamen alere videntur nonnullis. Vnde & Momos habent. Quid enim? siderum noxij sunt aspectus; in aëre vafaniunt venti; colliguntur intempestiua pluuia, quæ lapides effundunt; molestissimū est, per imbrem, facere opus: ibi humor in pestem putrescit; ibi minatur fulguratio; terrent horrida nubes; mugiunt rauca tonitrua. In mari procellæ & tempestates commouentur, & turbo totas classes dissicit; euertit, mergit. Fluminum cluuiiones, inundationesque aquarum, quas non dederunt vastitates? In terra sterilitates, ac metuendi tremores; illæ quidem homines, isti autem, & ciuitates, & homines hauserunt. Ab igne nata sunt tot insignium domorum, tot magnarum vrbium populationes. Hæc talia imperitis DEVS, si bonus est, in mundi partibus, censetur creare, aut permittere non debuisse.

Verum, vt à fulmine & igne, velut à Ioue, incipiam, qui rectè calculum ducit, meritò canit: *Benedicite ignis & astus Domino: benedicite fulgura & nubes Domino.* Equidem liquide intelligit, lucem

Pimander: cap. 3.

I.

Vide Plutarch. lib. A. qua, an ignis vtilior.

II. Dan. 3. 66.

Xenophon.
lib. 4. de dictis
& factis So-
cratis. n. 466.
Philo. l. 3. de
vita Mosi.
Plin. 36. c. 27.

Lactant. li. 7.
cap. 9.

Dan. 3. 66.

Amman. l. 23.

Phil. lib. 2.
c. 13. p. 96.

cem noctu, calorem in hyeme; opem in quavis arte, ab ignibus haberi; ob quam causam Xenophon, & Philo affirmant, *ignem esse veluti generale artificiorum omnium instrumentum*: quorum posterior tradit, idcirco prohibitam fuisse, apud Iudæos, ignis in Sabbatho, accensionem, vt inde omnium opificiorum iustitium fieret. Norunt etiam docti, ex Empedocle, Hippocrate, & Varrone, ac Plinio, ignis maximum esse vsum ad medicinas; sine quo etiam Chymici sunt nulli; & durum manet ferrum; crudi cibi, frigidi fenes: vt proinde Lactantius eleganter ac eruditè ignem, *lucis ac vitæ elementum*, appellarit; quo non bestia, quippe terrena & mortales, sed solus homo vtetur. Ob has causas meritò dicimus: *Benedicite ignis, & estus Domino*. Est enim ignis non tantum diuinæ beneficentiæ, sed & regie cuiusdam maiestatis symbolum. Beneficentiæ quidem, ob plurima commoda, quæ inde petuntur: qua de causa grauissimum est, si cui igni & aqua interdicator. Maiestatis autem, ob splendorem. Vnde ignis olim Romanis & Constantinopolitanis Imperatoribus præferebatur, vti & Patriarchis & Ecclesiæ principibus, quibus *Lampadarius* (vt eum Codinus vocat) in liturgijs & processionibus, lampadem præportabat, aurea corona redimitam; cum faces Imperatorum corolla aurea gemina insignes essent, vt Balsamo obseruat. Qui mos à Persis originem traxit, qui ignem cælo delapsum, apud se, sempiternis ferculis custodiebant: cuius portionem exiguam, etiam mera luce, quondam præisse Asiaticis regibus dicunt, vt ait Ammianus. Significabatur his facibus, à regibus lucem, claritatem, dignitatem in alios emanare. An non & sol, & luna, & cæteræ cæli faces, & omnis, siue sub cælo, siue sub terra, ignis nobis DEI maiestatem præfert? Inde enim vera claritas, inde summa potestas. Vanus est, quisquis aliunde vult splendorem adipisci, aut calere, nisi igne diuino, aut ad diuina ducente. Sicut enim inde, non quaslibet faces, sed eas, quæ in ara Mithræ, hoc est, Solis essent accensæ, prætulerunt; ita diuina duntaxat nos ardere flamma par est, non facibus Furiarum, aut Cupidinis. Ardemus autem igne diuino, si beneficia ignis; & omnium creaturarum agnoscimus, à DEO proficisci; & celebramus, si Indos imitemur, qui ad Phraotæ regis reditum, læticia elati, accensis, ex ara Solis, facibus obuiam processerunt, & ad regiam.

giam usque deduxerunt, faustis acclamationibus profecuti. Ad hunc modum Sancti solem, lunam, ceterosque minores ignes, & flammam omnium officinarum aspiciunt; inde enim amore sacro inflammati, DEO acclamant: *Laudate eum sol, & luna, laudate eum omnes stelle, & lumen. Laudate Dominum de terra ignis, grando & c;* itemque: *Benedicite ignis & astus Domino.* Enimvero etiam: *Benedicite fulgura, & nubes Domino.* Quisquis enim sapit, sic ignescit, caletque amore, non furore Numinis; cum sciat, sapientissimo artificio pariter, & pro hominum bono, mundi Machinatorem ista condidisse, atque in sua manu habere, tanquam iustitiae & misericordiae instrumenta. Quod probe agnouit inuictae virtutis Heros Iob, cum nuncius veniret, ac diceret: *Ignis Dei cecidit de caelo, & tactas oves puerosque consumpsit.* Sciuit enim clarissime, DEVM nunquam, sine iusta causa, fulmina de caelo iaculari; etsi tum fortasse iam non sciret, quanam illa iusta fulminandi causa fuerit. Fuit autem profecto iustissima tum causa. Nam dum sathan ouium greges percussit, toti mundo offendit, Iobum ouibus ipsis esse patientiorem. Quid, non modo gloriosius, sed etiam, vtilius fuit Iobo, oves seruare, an patientiae laudem & mercedem adipisci? cuius ut virtus per omnes numeros agnosceretur, DEVS eam velut scopum, de caelo, perendi (quasi inde origo plagae esset) daemone id sollicito flagitanti concessit; quamuis id alio sine daemone flagitarit. Est enim harum rerum promus magis, quam condus Alastor, qui eiusmodi expeditionem in Iobum, ex invidia, instruxit, malus utique, de thesauro suo, proferens mala: e quibus optimum Numen bona facit, etiam tum, quando per illum, tanquam per carnificem suum, in impios fulminat.

In Teutonia, circa annum Domini M. CC. L. VI. inquit magnus Alberti Magni discipulus, & D. Thomae Aquinatis condiscipulus, *tantos ventorum, conuulsionum, tonitruorum, & grandinum fragores inualescere vidimus, ut homines per ciuitates, quasi amentes incederent; & imminere diem iudicij formidarent.* Circa Treuirim, vineas demolitas penitus, siluas & arbores antiquissimas funditus euersas inspeximus, & excelsorum adificiorum fastigia corruisse. Fuerunt autem, qui dicerent; *damones se vidisse; & eos, quasi bestias, diuisos per aere, sibi inuicem ex ventis contrarijs occurrisse.* Itaque non ele-

C

mentis

Psal. 148. 3.

Daniel. 3. 66.

Iob. 1. 16.

III.

Thom. Cantiprat. lib. 2. apum. c. 57. §. 2.

mentis duntaxat ex ingenio atque natura agentibus, sed etiam caecodæmonibus ipsis, furore atque odio, incitatis frænum subinde, vel in exercitium, vel in supplicium nostrum, laxat vniuersi Re-ctor: vnde magni persæpe motus damnaq; ingentia bonorum temporalium existunt, vt bona spiritualia eorum vice subeant. Nam discunt inde mortales metuere, atque exorare omnipotentem, & aliorum interitu moniti semper in-procinctu stare. Ita Volsinium Tuscorum oppidum opulentissimum, fulmine incensum, omne concrematum est. Ita, teste Baronio, Anno 857. Colonia: 17. Cal. Octobr. terribili coorta tempestate, subito fulmen informe, igne, draconis instar, Basilicam S. Petri hominibus confertissimam, scidit, penetrauit, atque ex omni illa multitudine tres homines, diuersis quidem locis, vno tamen ictu, in mortem dejecit; alios autem sex, eodem impetu, ita prostrauit, vt semiuui auferrentur; cæteros verò, quos non tetigit igne, percudit timore, docuitq; rebus diuinis incontaminatos adesse. Itaq; non impia Ethnicorum duntaxat fana, sed religiosissima etiam Christianorum templa sunt, de cælo verberata. *Cur enim Dominus vniuersorum non posset sathanæ permittere in templa, ad terrorem eorum, qui templis abutuntur, quod concessit illi, in Iob seruum suum, qui & ipse templum Dei fuit?* De Romano illo Tullius cecinit:

s. Cor. 6, 16.

*Iuppiter omnipotens stellanti nixus Olympo
Ipse suas arces, atque incluta templa potuit,
Et Capitolis iniecit sedibus ignem.*

Cæsar. lib. 10.
cap. 78.

Quod mirum non erat, dignum etenim igne fuit fanum, tot sacrilegijs impiatum. Magis mirum id de nostris. Nam & de ailo Christiano templo, alius Author memorat: *In vigilia S. Mathie Apostoli, Colonia: ignem è nubibus excussum, in turrim S. Andrea: incidisse, eamque incendisse, illà ipsà nocte, quâ, præ frigore, aquis glacies est inducta, vt tantò mirabilius esset, si, vice niuis, fulmina cecidissent.*

IV.

At ostendit ea in re dominium suum Deus, & potentiæ maiestatem. Si enim Poëtæ Ioui suo maiorem se conciliare auctoritatem non putauerunt, quàm si eius pingerent *armatam trifido fulmine dexteram*, ipsùmque rubente manu sacras arces jaculantem; cur non potius verum Numen, eodem telo, terribile præuaricatoribus

ribus

ribus fieri deberet, ac metuendum? Quod sanè & olim factum est, cum Moysi legem daret, tabulis lapideis insculptam; & cum Pharaonis contumaciam vellet frangere; itémque, quando aliàs illuxerunt fulgura eius orbi terra: & quando vel Angeli facies facta est velut species fulguris; immò vel Moysis etiam radijs cornuta. Voluisse & alios Reges, hac effigie, suos fingi colossos, testatur Plutarchus. Sed, aliud fulmen, in DEO, significat, aliud in tyrannis. *Quemadmodum in vulnere prius apparet sanguis, quam plaga, ait ille, & quemadmodum prius emicat fulgur, quam tonitrus audiat; ita apud Tyrannos, hoc est, Principes fere omnes, prius erumpit condemnatio, quam probatio; & periit delatus prius, quam coarguatur.* De quibus meritò dicitur: *Procul à Ioue, procul à fulmine.* At DEI iudicia non sunt præcipitata. Nulla crimina damnat, nisi, quæ ipse oculus testis habet probata. Quæ, vbi ad pœnam matura esse apprehendit, etiam procul ferit. Nam enim nocens tam potest procul à DEO recedere, ut eò sese potentia illius nõ extendat; nemo ad eum tam propè adire, ut ei fulmen noceat innocenti. Quapropter longè rectius DEO conueniret id, quod in Antonini Pij, atq; etiã in aliquot Neronis nummis, cernere est, fulmen in thoro collocatũ: aut, quod in suis symbolis Carolus V. & Maximilianus II. vsurpauerunt: in quorũ Numismatis, *Aquila fulmini insidet; cui ramus oliuæ est additus.* Ostendebatur scilicet, offendendi potestatem penes Imperatorem esse; verùm, ob illius clementiam, quiescere, & non, nisi consultò, torqueri fulmen. Appositissimè Seneca: *Quare, inquit, id fulmen, quod solus Iuppiter mittit, placabile est? Perniciosum id, de quo deliberauit, & quod alijs quoq; dijs auctoribus misit? Quia Iouem, id est, Regem prodesse etiam solum oportet, nocere non, nisi cum pluribus visum est.*

Vt tales sint Reges, Principesque: & quicumq; magnam potentiam, inter homines, adepti sunt; ut, non quod falsus monitor, verus susurro, aut adulator, atque hinc ira, & in vindictam ebulliens superbus sanguis suggerit, sed quod æquitas, quod ratio, quod consilia sana suadent, id statuant & mandent; DEVS ipse fulmina non statim expedit, *quoties homines peccant:* quæ etsi in manu habeat, ac potestate, tamen millies, atque iterum millies finit antè quiescere, quàm decernat vibrare: prius telum ostentat, quàm in-

Exod. 9. 23.

Psal. 96. 4.

Daniel. 10. 6.

Erasm. Chil. 1. cent. 3.

Vide Lucæ 11. 21. & 12. 10.

Luc. 11. 21.

Luc. 11. 21.

Luc. 11. 21.

Senec. Nat. q. q. lib. 1. c. 43.

V.

Psal. 59. 6. gerat, ut fugiant à facie arcus peccatores, quos mauult metu, quàm pœnis coërcere. Quod si illi differunt, si nauigationem prorogant, & cum Accessao, lunam magis opportunam expectant, tardantque conuerti ad Dominum, & implent mensuram scelerum; tunc corusca tela, diu librata & rotata, mittit; in contumaces, aut eos, quorum Tartaro digna facinora, omni contumaciâ, sunt detestabiliora.

lib. VI. Tametsi enim fulmina, non Cyclopum manibus, sed in nube, ipsius naturâ industriâ, ad terram concutiendam, agrôsq; fertiliores faciendos, aliôsq; vsus fabricantur; censentur tamen meritò, è cœli armamentarijs promi. Vnde & *ignis Dei* appellantur; quia hic ignis est non solum à Deo, ut cæteri ignes, sed etiâ, quia de cœlo, & quia potentissimus, penetrantissimus, velocissimus, & maximè formidandus. Sæpe enim his armis utitur Deus, ad hostes suos subigendos. Siquidem, si insolentes fuerint, *aduocabit cœlum desursum: & terram discernere populum suum. Et annuntiabunt cœli iustitiam eius: quoniam Deus iudex est.* Sicut fuit, quando D. Maurilius fanum diuersis idolorum cultibus, dedicatum, nō procul Andegauo, videns, humanâ vi, excindi non posse, oratione impetrauit, ut, igne de cœlo labente, quidquid simulachrorum, & immūditia ibi erat, momento temporis abfumeretur. Tres pueros non tetigit omnino ignis; qui tamen incendit, quos reperit iuxta fornacem. Quod prodigium renouatum est, in Iphigenia Ægypti Æthiopum Regis filia.

Sur. Tom. 5. die 13. Septēb. Ea, D. Matthæi Apostoli colloquio, Christianorum numero addita, cum Christo virginitatem vouisset, & iam, constructo cœnobio, multis virginibus Deo pariter dicatis præesset, neque minis, neque blanditijs moueri potuit, ut Hirtacum paterni regni successorem acciperet maritum, æterni Regis se esse sponsam dicens, nec licere sibi, illo relicto, alteri nubere. Hirtacus, amore in furorem versò, Iphigeniam, cum toto cœtu, adeoq; etiam cum ipso monasterio, cōcremari iussit. Admoto igne, flamma virginalis pudicitia: vltix inde se auertens, in regiam proflit, quam, Hirtaco, cum vnico filio, vix euadente, funditus consumpsit. Hirtacum morbi impatientia, filium Hirtaci diabolus infessor interemit. Ita calido se, suôsq;, elemento defendit Deus, dum libidine æstuantem hostes vltus est, in quos flammam refluuit. Quid habet hic Momus, quid nasum

corrugat

corrugat Aristarchus? an, si ipse Deo Conditore rebellat, vult, vt ei etiam elementa non seruiant? Num adhuc ignem accusat, quia Satyro barbam aufert, eum intemperanter & stolidè ad osculum applicanti? At stipitem & stipulam lædit, aurum non lædit, sed ostendit esse aurum, quod spectabilius facit. Quemadmodum enim fulmen, & ferit reos, & defendit innocuos; ita & ignis reliquus est, velut anceps gladius, ad offendendum & defendendum vtrinque factus. Laurentios, Vincentios, Apollonias & Afras illustrat; Cræfos, & Didones in fumum soluit.

Nobili loco natus adolescens, Spoletanus, cui Pontiano nomen fuit, Antonino Imperatore, Fabiano præside, varijs modis, ad Christum abnegandum, tentatus & cruciatus, antè, quàm idolis thura offerret, seipsum ignibus obtulit. Ardentissimis igitur prunis inambulare adactus, ita fertur Fabianum allocutus: *Ecce, in nomine Christi, Dei mei, illæsus prunas tuas, ac veluti rosas calco. Tu, si Scauola es, vel in aquam feruentem manum tuam impone, & experire, num te Deus tuus Iuppiter sit à dolore ac latione liberaturus.* Vssit hoc dictum tyranni superbiam, quæ furiosè inflammata, vim omnem in Martyrem effudit, iussitque eum, equuleo distentum, vngulis ferreis, toto corpore, dilacerari. Sed, vt videas, Deo, Deique seruis, omnes creaturas famulari, carnifices prius, quàm Martyris constantia, sunt fatigati. Quin innocens eius caro, vt à peccato, ita & à ferro integra permansit. Et, quod mireris, dum castissimum eius corpus, velut æneum lacerari non potuit, ipsa è ferro fabricata instrumenta, fracta fuerunt, ac dilacerata. Potuisset vti que etiam ipsum ferreum iniqui Iudicis pectus frangi, nisi crudelitas adamantina esset, atque omnem duritiem ferri superaret, & giganteo fastu, cum ipsa Numinis omnipotentia certaret. Projectus est ergo Pontianus in obscurissimi carceris tenebras; sed adfuere Angeli, qui, diuina luce caliginem dispulerunt. Producit iterum, & leonibus obijcitur epulandus. Sed & hæc belluæ, quantumuis fame rabidæ, Martyri pepercerunt, imò circumuolutatæ, non dubiè blandientes feritatem posuerunt. Retrahitur in vincula Pontianus, & viginti duos dies noctesque, absque cibo potuque, relictus, ostendit, hominem, *non in solo pane*, viuere. Cantans igitur ac Deum laudans repertus, in lecticam ferream astrictus, subiectoque vehem-

VII.
Ferrarius 19.
Ian.

Matth. 4. 4.

menti igne, & liquido plumbō vberimē omnibus eius membris superfuso, nihil est mali passus, vt planē immortalis videretur. Certē, in mortali corpore, immortalē DEI omnipotentiam dominiūque luculentē demonstrauit: vt meritō dicere potuerit.

Daniel. 3. 66.

Benedicite ignis & aestus Domino, Laudate Dominum de terra, ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quae faciunt verbum eius.

VIII.
S. Greg. lib. 1.
cap. 11. Dial.

Quod verbum etiam fecit ignis, quando Martyrius omni alio vase destitutus, prunas ardentē, immo luculentum ignem pallio exceptum, longā viā, in montem ad fratres suos, apportauit, nullo vsionis vestigio, in arida vestis materia, relicto. Qua deinde veste leprosum obtexit, & sanauit. Witickindus scribit, Haraldum Danorum Regem, à Popone Episcopo, ab idolis, ad fidem

VVtickind.
lib. 3. hist. &
Baron. 10.
Tō. An. 849.

SS. Trinitatis antē non adductum, quā eum videret, illæsis manibus, ferrum candens gessare. Eo miraculo ita est accensus Rex, vt vnicum DEVM trinumque & ipse profiteretur, & à toto regno iuberet adorari. Quod etiam DEO tres pueri, in fornacis flagrantia illæsi, effecerunt: & effecerunt alij quoque, quamuis læsi: inde enim testes, vnde Martyres fuerunt. Nicephorus certē tradit, in quadam Phrygiæ ciuitate, ita religionis Catholice zelo arsisse ciues, vt vnā cum liberis, vxoribus, & omnibus fortunis suis, ac tota in super vrbe, maluerint in cineres redigi, quā Maximini imperio, fidem negare. Qua de causa eorum, tanquam heroicorum Martyrum Christi, Festum. 7. Februarij die, Ecclesia celebrat. Sic ignis, vel holocausto, vel miraculo laudat Conditorem. Holocaustum etiam fuit D. Laurentius, D. Pionius, & quotquot, per flammās, ad caeleste refrigerium, transferunt. Miraculum fuit

Niceph. lib. 7.
cap. 10.

Lot, è sulphureo Sodomæ incendio, eductus; & Abraham, quem Hæbraei tradunt, quia ignem, quem Chaldaei colunt, adorare noluerit, in ignem missum, à Deo liberatum. Vnde &, in itinerario Romano, dicitur, *de vr Chaldeorum*, hoc est, de igne eductus; & probatus sicut igne probatur argentum.

Gen. 19.

Vines in li. 19.
de Ciuit.
cap. 15.

Ne autem fulmineam quis flammam magis indomitam esse existimet; est ea itidem à Deo nonnunquam cohibita, ne sauiet. Mithridates Rex Asiae & Ponti, cum adhuc infantulus in cunis vagiret, collapsum fulmen fascias, quibus inuolutus erat, exussit, neq; tamen, ipsum læsit, vestigium modò quoddam ignis in fronte relictum est, quod

Prouerb. 17. 3.

IX.
Muret. lib. 1.
var. hist. c. 2.

Ne autem fulmineam quis flammam magis indomitam esse existimet; est ea itidem à Deo nonnunquam cohibita, ne sauiet. Mithridates Rex Asiae & Ponti, cum adhuc infantulus in cunis vagiret, collapsum fulmen fascias, quibus inuolutus erat, exussit, neq; tamen, ipsum læsit, vestigium modò quoddam ignis in fronte relictum est, quod

quod facile occultaret coma. Rursus, cum iam vir esset, ita propinquum ei dormienti cecidit, ut tela in pharetra, que haud procul à lecto penderet, condita conflagrarent; ipse quoque, cum intactus. Aiunt & Aquilam à fulmine non afflari, vnde & armigera Iouis, & sacra esse fingitur. Cæterum ignem ipsum, velut diuinum & verè mirandum Homerus nominat. Moyli quoque apparuit Dominus, in flamma ignis, de medio rubi, & videbat, quod rubus arderet, & non combureretur. Ita DEI dignitatem, splendorem, maiestatem agnouit. Sicut etiam, quando legem in monte, accepit: & sicut agnoscent, sub houissimū diem, homines, quando, de eadam lege seruata, aut violata iudicabuntur. Tunc enim ignis ante ipsū procedet. Certè Macarius affirmat, homines, naturali ratione, Deum esse, nosse ex fulmine & fulgure: est que ibi clarissima potentia, & potentissima claritas, quæ diuinum quid profitentur; iubar quoddam, vnà cum sonitu, tanquam diuinitatis radios, quæquæ diffundentes. Sic, apud poëtam, describitur Sol, qui Phaëthonem allocutus circum caput omne micantes Deposuit radios, propiusq; accedere iussit, procul consistentem. *Neg; enim propiora ferebat Lumina.*

Eiuscemodi conuulsiones capiti hominum affusæ, vel sanctitatis, vel regie Maiestatis indicia semper fuere. Quare & Angeli illius erat aspectus sicut fulgur, & vestimentum eius, sicut nix; & Diui quoque radiauerunt. Quin & Seruio Tullo quoque id contigisse memorant, quod Virgilius Iulo suo scribit euenisse.

Ecce leuis summo de vertice visus Iuli

Fundere lumen apex, tactuq; innoxia molli

Lambere flamma comas, & circum tempora pasci.

Magni nimirum faciebant veteres, ab igne aliquem splendere, & non ardere, aut fulminatū, & non læsum; existimabant enim, ei, non nisi à celo sanctitatis teste, splendorem accessisse; aut certè omen arbitrabantur, futuræ, inter maxima pericula, incolumitatis. Scopelianum refert Cardanus, dum in cunabulis esset; à fulmine occiso fratre, qui vnà cum illo nauis erat, euasisse incolumem, atque, per maximos labores, ad extremam peruenisse senectutem. Hic prolem fecit admirationi esse fulmen, alias matrem illustrauit. Nam Marcia Princeps Romana, fulmine ieta grauida, partu exanimato, ipsa citra vllum aliud incommo-

dum

lib. 1. c. 1. p. 1. 2. 3.

Homer. Iliad. 12. 13. 15. & 20. Exod. 3. 2.

Psal. 96. 3. Macar. homil. 12.

Ouid. lib. 2. Metam. lib. 2.

X.

Matth. 28. 3.

Plin. lib. 1. c. 170. & Plutarch. de fortun. Rom. Virg. Æneid. lib. 2.

Card. de rerū variet. lib. 8. cap. 43.

Plin. l. 2. c. 51.

Plutar. lib. 4.
q. 9. conui-
ual. 2.

Hist. lib. 10.

Psal. 28. 7.

Gilb. Cogn.
lib. 8. Narrat.

XI.

Proverb. 17. 3.

Psal. 16. 3.

Psal. 20. 9.

Sapiēt. 16. 16.

dum, vixit. In fœtu igitur ostendit tum natura ignis, se lædere potuisse; vt in parente doceret, se pepercisse. Cuius rei & Plutarchus exemplum tradit, militis, qui, Romæ, ædem sacram custodiebat: cuius fulmen prope delapsum ambussit calceamentorum corrigias, neque aliud quidquam incommodi attulit: ac pyxidularum argentearum, quæ ligneis inclusæ capsulis erant, argentum quidem colliquefactum & conflatum fuit, lignum intactum ac integrum inuentum. Quo loco & illud refert author, de fulmine, quod, Elide, in domum Dorothei rhetoris delapsum, multa miracula edidit, dum vinum ex dolio exhausti sitibundum, vase illaeso, & hominem somno stratum tranuolans, neque illum offendit, neque vestem attigit, sed eius cinctum, in quo succinxerat numeros æreos, liquefecit & fudit totum. Verè hæc fuit *Vox Domini intercedentis flammam ignis*: nam vim eius intercidit; vt, per interualla, vreret, & parceret, Deoque ad nutum obediret. Quod etiam, in miseranda illa Macliniæ conflagratione, fecit, quæ Anno 1546. ex fulmine accidit. Apud cauponem, cui nomen Croes erat, conuiuæ chartis ludebant, quibus, dum, deficiente zytho, caupo in cellam descendit, tantus tempestatis extitit impetus, vt auulsa à fundamentis domus, procul abiecta sit, & oppressi lusores, adhuc chartas manibus tenentes, reperirentur, nemine illius domus saluo, præter cauponem, qui concameratæ cellæ beneficio, inter dolia, homo fortasse non doliaris seruatus est.

Prodest ergo, & defendit ignis innocentes, & laudat Dominum flamma, quæ ei ancillatur. At etiam offendit? etiam in cineres redigit? Vel innocentes sunt illi, quos lædit, vel igne digni. Si innocentes, Laurentios, Vincentios, Pionios, Carolos Spinolas, Apollonias, Affras, Hilarias, Eutropias, Eumonias, Dignas ex eis efficit. Nam, sicut igne probatur argentum, & aurum camino, ita corda probat Dominus; vt dicere possint: igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas. Quod si verò elemento hoc vstulantur iniqui, non est id iniquum. Habent quod merentur. Sentiunt quod iustitia his verbis exigit: *Inueniatur manus tua, omnibus inimicis tuis: dextera tua inueniat omnes qui te oderunt. Pones eos vt clibanum ignis, in tempore vultus tui: Dominus, in ira sua, conturbabit eos, & deuorabit eos ignis.* Ita læpius contigit. *Negantes:*

ces:

tes enim te (O DEVS) nosse impij, per fortitudinem brachij tui, flagellati sunt: nouis aquis & grandinibus, & pluuijs persecutionem passi, & per ignem consumpti. Quod enim mirabile erat: in aqua, qua omnia extinguit, plus ignis valebat. VINDEX EST ENIM ORBIS IVSTORVM. Quodam enim tempore mansuetabatur ignis, ne comburerentur, quae ad impios missa erant animalia, sed ut ipsi videntes scient, quoniam Dei iudicio patiuntur persecutionem. Et, quodam tempore supra virtutem ignis, exardescere undiq; ut iniqua terra nationes exterminaret. Quis artifex opere se suo non defendit? sua se hasta protegit hastarius; suo gladio macharopeius; solus Deus mundum fecerit, quo, contra illum, homines vtantur, & ille non vtatur eodem, contra illos? Enimvero pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Ibunt directe emissiones fulgurum, & tanquam a bene curuato arcu nubium exterminabuntur, & ad certum locum insilient. Quae omnia, in aliquot tremendae narrationis exemplis ostendemus contigisse.

Primum recenset idem, qui supra laudatus est, Thomas Brabantinus, his verbis: Marchia, in Flandria atq; Brabantia districtu, villa populosissima sita est, in qua dedicatio celebrata multos, ad spectacula & ludos, traxerat. Inter quos, ut a Magistro Guilelmo bono & literato presbytero, & de eisdem partibus nato, percepimus, quidam tibicen erat, qui chorisantes iuuenes & puellas, saltationibus & gestulationibus suis, ad carmina obscæna & turpia, concitabat. Hinc, calo nubibus circa vespertas obscurato, quiq; ad propria redierunt, solo autem tibicine nondum lusibus satiato, per viam ad solita remeante, & canente tibia, & saltante, & posteriorum sonitibus turpiter insonante, duo pueri pastores, ubi tonitrua & coruscationes imminere viderunt, ad dumeta fugerunt, & eis videntibus, in tibicinem fulmen incidit, & extrinxit, & eius brachium amputauit. Nec mora, viderunt pueri, quod duo nigerrimi canes, ex insperato, venerunt, & inter se pendulum extincti brachium deportarunt. Hac, post tonitrua, nuntiantibus pueris, amici venerunt, & cadaver mortui ad propria detulerunt; Atque autem, dicente presbytero, quia in atrio fidelium sepeliendus non esset, quem in ludis turpibus, tam notabiliter tonitruum occidisset, responderunt amici: etsi extinctus sit tonitruo, tamen ad dedicationem Ecclesie peregrinus, cum alijs, occurrit. Permisit ergo Presbyter, etsi dolens, ut in atrio sit

D

sepultus.

Sap. 5. 27.

XII.
Thom. Cantiprat. lib. 2. apum, cap. 62. §. 4.

sepultus. Et vide rectitudinem diuini iudicij. Mane facto, sepulchrum patens inuentum est, & locus, in quo iacuerat, vacuus & eiectus, cadauer verò, vt optimè credi potest, sicut eius brachium, à Demonibus asportatum est. Nota ergo, lector, quia tali vindictà digni sunt, et si eos, parcente Deo, tales semper casus non puniant, qui, turpibus ludis & cantibus, sacra fidelium atria & Ecclesiam inhonorant. Hoc primum exemplum docet, nubibus ac tempestatibus, non solum maiestatem DEI hominibus innotescere, sicut quondam contigit, cum Moyfi

Exod. 19. 16.

decalogus, in monte Sinai, traderetur, quando cœperunt audiri tonitrua, ac micare fulgura, & nubes densissima operire montem; & quando,

Ioan. 12. 29.

audita voce diuinâ, turba dicebat, tonitruum esse factum: sed etiâ, coruscis his ignibus, iram Numinis ostendit, peccatores, cum au-

Deuter. 32. 41.

thoritate, punientis. Ita minitans dixit: si acvero, vt fulgur gladium meum, & arripuerit iudicium manus mea, reddam ultionem hostibus meis, & his, qui oderunt me, retribuam. Quod in hostibus suis etiam

1. Reg. 22. 14.

Dauid expertus dixit: Tonabit de cœlo Dominus: & excelsus dabit vocem suam. Misit sagittas, & dissipauit eos; fulgur, & consumpsit eos.

Cæsarius lib. 10. cap. 28.

Quod An. Christi 1222. in quodam Saxonie theatro, non sine tragico luctu, spectatum est, vbi subitum fulmen homines adeò viginti, momento absumpsit; vt, leuissimo elemento, grauissimè punirentur obscœnæ lenitatis amatores; solus Sacerdos euasit, qui cæteris tamen, ob scandalum, plus videbatur, peccauisse. Sed sæpe Deus Sacerdotibus parcit propter ordinem: sicut legitur de Aarone, quem non percussit lepra, sed sororem; cum tamè non legatur, sorore minùs peccasse: vel forte, in eo, aliquid boni, Deus prouidit, propter quod illi pepercit. Quod verò aliquando, ob huiusmodi lenitates, Deus, Sacerdotes puniat, præsto est exemplum; ait idem author, cuius verbis ipsa sinceritate à fabula vindicatis, vtile fuerit plura hinc apponere.

XIII.
Idem Author
cod. lib. 10.
cap. 29.

Est villa, in Episcopatu Treuirensi, Elisatia vocata, inquit, in qua, anno præterito, quartâ feriâ, ante natiuitatem sancti Joannis contigit, hoc grande ac terribile miraculum. Sacerdos loci, Henricus nomine, dum sederet in taberna, facta est intemperies aëris maxima, quo festinante, cum Campanario suo, in Ecclesiam, cum campanas pulsarent, creuit & tempestas, & nebula, & inenarrabilis strepitus aëris, in Ecclesia, vehemensq; repente ictus turbis prostrauit vtrumque, Clericum scilicet, & Campanarium, ita quòd Campanarius, sub Clerico, jacebat. Campanarius
verò is

verò in nullo laesus est, Clerico extincto, cuius genitalia exusta sunt, reliquo corpore intacto, quae filius eius accurrens, calcando extinxit, & auulsi. Ex quo patet, fornicatorem illum fuisse. Vestimenta verò eius ita sunt lacerata, ut nulla particula cohereret solida parti, nec solida essent; excepta illa particula, in qua dependere solebat manipulus, in sinistro brachio, sed stivalia sua, quae noua erant, ita sunt dilacerata, ac si fuscinnulis dissipata essent, solea verò sic sunt fracta, ac si in aqua feruida fuissent decocta. Campanarius verò, in maximo timore & stupore jacens, vidit demones insultum facientes in Ecclesia: sed & capsula, quae erat post altare, profiliit super altare, & apertura facta est in eà, quae adhuc ita remanet. Sancti verò, quorum reliquia ibi sunt, egressi fortiter resistebant demonibus, & factum est, inter Sanctos & demones, vehementissimum certamen: tandem deuicti demones, cum corpus Domini asportare non possent, partem tecti secum abstraxerunt. Refert idem Campanarius, quod corpus Sacerdotis, usq; ad tectum turris, sub qua simul pulsantes steterant, & sub qua prostrati jacebant, violentia demonum aliquoties sit raptum, sed beneficio Sanctorum relapsum. Aiunt, Clericum eundem tunc de nouo acquisuisse coronam chorisando, quam quasi victor, juxta domum, suspendit, ut ibi stulti homines luderent, ducerentq; choreas. Subiungit, his narratis, Apollonius: Sicut in hoc Sacerdote considero, in laceratione vestium atq; calceamentorum, Deus puniuit superbiam; sic in exustione genitalium luxuriam. Respondet Caesarius: bene sentis, quia saepe poena respondet culpa. Hoc etiam scire te volo, & probare exemplo, quod sicut Deus, ut dictum est, malos per fulmina, atq; tonitrua de caelo punit, ita per eadem aliquando bonis succurrit. Dixit quidam: Multa, ex quo fuerint commoda, eius incommoda equum est ferre. Commoda ergo ignis cum sint plurima, nemo debet de illius incommodis conquiri. Quanquam pro incommodo habendum non est, si igne coelestis iudex reos plectat, cum eadem opera vel moneat, vel defendat innocentes. Tradunt operas mutuas, Iustitia & Misericordia Numinis. In quam rem pergit Author.

Richuvinus cellarius noster, cum, die quadam, tempore discordia inter saepe dictos Reges, de Colonia exiret, non procul ab urbe, plures armatos ex latere stratae publicae, in suis dextrarijs sedere conspexit, quibus visis, cum satis timeret, vnus ex eis cursu rapacissimo ad eum veniens, equum eius per franum tenuit; quem his verbis superbè allocutus est,

D 2

dicens:

XIV.
Idem lib. cod.
cap. 30.

dicens: Domine Monache, descendite, oportet me habere equum istum. Vix verba finierat, & ecce, Dominus, non verbo, sed tonitruo prædoni, pro seruo suo, respondit. Nam, cum, totâ illâ die, nulla fuissent audita tonitrua, ictus tam validissimus inopinatè personuit, ut equus satellitis genibus terram peteret, & ipse nutantis tergo vix inhareret: moxq; manû à freno monachi retrahens, ait satis humiliter: Ite in pace, bonus enim vir estis, cui ille regratians latus processit, diuinitus se liberatum recognoscens. Hac mihi idem Richvvinus, ore suo, confessus est. Quàm sæpe nunc, prædones dicam, an milites, viatorem inuadunt; spoliant, neque equo duntaxat, sed omnibus, quæ secum defert, priuant? immo vitam ipsam emere cogunt, ut omnia simul eripiant? Et deest fulmen? & non tonat? nec cœlum murmurat? murmurabit aliquando, tantò truculentiùs, quantò mitiùs nunc gladium in vagina continet, ut & patientiæ alij, & pœnitentiæ prædones tempus habeant. Non defunt illi arma, nec deest caussa, cui militat ather, cui in conspectu sunt humana scelera, sed suâ patientiâ, patientiam nostram erudit. Quanquam, si vult plectere, aut si vult suos defendere, non opus est illi, ignem de cœlo vocare; etiam in terris ignem habet, qui illi, qui seruis illius famulatur.

XV.
Ibid. cap. 31.

In Episcopatu Colonienſi, oppido imperiali, quod Dousburg dicitur, vidua quadam ceruſiam braxare ac vendere solebat. Die quadam, cùm ciuitas caſa fuisset incenſa, ipſumq; incendium domui eius appropinquafſet, illa, iam non habens ſpem in auxilio humano, ad diuinum conſugit. Nam omnia ſua vaſa, quibus ceruſiam emptoribus menſurare ſolebat, ad oſtium domus, contra flammam ponens, in multâ cordis ſui ſimplicitate, ſic orauit, dicens. Dominus Deus iuſtus & miſericors, ſi vnquam aliquem hominem his menſuris decepi, volo, ut domus hac comburatur, ſi autem feci, quod reſtum eſt in oculis tuis, precor iuſtitiam tuam, ut, in hac hora, miſericorditer reſpicias neceſſitatem meam, & mihi, meaq; ſupellectili parcere digneris. Mira fides fœmina, mira Dei humilitas: is, qui dixit, quâ menſura menſi fueritis, remetietur vobis, ac ſi oratione fidelis vidua concluſus fuisset, flammam omnia in circuitu deuorantes, a domo eius conpeſcuit, cunctis ſtupentibus, quod ignis furens materiam cremabilem lamberet, nec incenderet. Quid erat hoc aliud, quàm iuſtiſſimæ fœminæ æquitatem, flammis illuſtrare? quàm multi alij caupones, aut mercatores, ſi ſua vaſa, vel menſuras, ad eundem modum incendio

condio opponerent, lustrentur, non illustrarentur. Allicerent enim, non arcerent, illorum vasa ignem, qui illis injuriarum dicam ab hospitibus & emptoribus scriptam, perspicue manifestaret. Nouit enim, & ignis causas decidere, Deo iubente. Ita in manu illius est omnis creatura, scuit, vel parcit, ad nutum Conditoris. Nec, si secum argumentis putet, melius eam vllus subditius Dædalus condere potuisset. Apparet ergo, tonitrua & fulmina, & ignes, & incendia, non naturæ tantum, neque tentatoris duntaxat Stygij, sed etiam DEI esse, & aliquando quidem defendentis, sæpe tamen etiam terrentis, aut punientis instrumenta.

C A P V T IV.

Æquitas bonitasq; diuina, in tempestatibus, & mundi elementis, Pharaoni, Alphonso X. alijsq; luculentè ostensa.

Igantes olim, cum Iouem vellent celo pellere, finguntur à Poëtis fulminum iactu derurbati. Nimirum vt vel fictum DEVM docerent, in picturis ac statuis, merito exprimi, rubente dextera fulmen vibrantem, sumpta occasione, ex turri Babel, montes montibus impositos cecinerunt. Vtque vel in mortuis vindictæ esset monimentum, scripserunt, Typhoeum sepultum, quoties in latus se vertat, flammæ & aquas, ex insula, euaporare. Qua de causa Strabo fabulam natam memorat, quod cum Eretrienfes, & Chalcidenses, in Pithecusis insulis, habitarent, terræ frugibus atque auri fossione beati, inde, ob terræ motus, exhalantes ignes, aquarum feruores, & mare inualefcens, excedere coacti sint. Huius enim generis eructationes habet insula, ob quas etiam missi ab Hierone tyranno Syracusanorum coloni, paratum iam à se murum compulsi sunt deserere. Hæc natiua soli damna, eiusmodi fabulâ Poëtæ excusauerunt. Sed non opus est ad fabulas confugere. *Dominus sapientia fundauit terram, stabilinuit caelos prudentia: vbi voluit, posuit bitumen, sulphur, & ignes, quæ & ipsa cedunt in hominum vtilitatem.* Nam & bitumine muros Semiramis struxisse dicitur, & aqua bituminata & nitrosa, qualis Cutilia, vtilis est bibendo, atque purgationibus; & eiusmodi ignes de terra, aut cælo erumpentes, vt iam olim docuit Tertullianus

I.
Virg. in
Ætna.

Gen. 11.

Strab. lib. 6.

Proverb. 3. 19.

Plin. l. 31. c. 6.